

Casus gemeente Beverwijk

Van achterstand naar keuzes: waardengestuurd beheer in de praktijk

Dit praktijkvoorbeeld gaat over:

- Waardengestuurd beheer van de openbare ruimte (toegepast op speelplekken)
- Herijking van speelruimtebeleid op basis van maatschappelijke waarden
- Integrale afweging van kwaliteit, ruimte en budget
- Participatie als onderdeel van beleidsvorming en beheer
- Klimaatadaptieve en inclusieve inrichting

Casus gemeente Beverwijk

Van achterstand naar keuzes: waardengestuurd beheer in de praktijk

Veel speelplekken in Nederland bestaan uit een verhard oppervlak met enkele standaardtoestellen: een wipkip, een schommel, een glijbaan. Vaak zijn meerdere speelfuncties gecombineerd, zodat kinderen kunnen schommelen, glijden, wippen of klimmen. Deze inrichting biedt basisvoorzieningen, maar roept ook een vraag op: welke speelwaarde voegen deze plekken daadwerkelijk toe aan de ontwikkeling van kinderen en aan de buurt?

Spelen is belangrijk voor de ontwikkeling. Kinderen leren hun grenzen kennen, risico's inschatten en samenwerken. Ze ontwikkelen verbeeldingskracht, sociale vaardigheden en veerkracht. Een speelplek kan daaraan bijdragen, mits deze voldoende uitdaging en variatie biedt.

Tegelijkertijd is het realiseren en beheren van speelplekken in de openbare ruimte complex. Wet- en regelgeving stellen eisen aan veiligheid en aansprakelijkheid. Budgetten zijn beperkt. De beschikbare ruimte is schaars en belangen verschillen.

Daarom heeft de gemeente Beverwijk gekozen voor een andere benadering: niet langer denken vanuit toestellen, maar vanuit waarden. Wat moet een speelplek bijdragen aan ontwikkeling, ontmoeting, gezondheid en leefbaarheid? Die vraag staat centraal in het waardengestuurde beheer. ►

Van achterstand naar herijking

In 2024 en 2025 vernieuwde de gemeente Beverwijk het speelruimtebeleid. Daarbij speelden een aantal uitdagingen. Een deel van de speelplekken bood weinig speelwaarde. Sommige plekken waren in het verleden geplaatst op verzoek van bewoners, zonder duidelijke visie op gebruik en kwaliteit. Daarnaast was een achterstand ontstaan in vervanging van toestellen en valondergronden. Alleen al in 2025 en 2026 was meer dan één miljoen euro nodig om toestellen volgens afschrijving en technische levensduur te vervangen. Het jaarlijkse budget voor beheer, onderhoud en vervanging was aanzienlijk lager. Dit leidde tot een fundamentele keuze: vervangen we toestellen één-op-één, of benutten we dit moment om de kwaliteit en maatschappelijke waarde van speelplekken te verbeteren?

Waardengestuurd beleid en beheer

Samen met adviesbureau Cyber Advies definieerde de gemeente de waarden van speelruimte opnieuw. Daarbij zijn bestaande beleidskaders betrokken, zoals de omgevingsvisie, groenvisie, klimaatadaptatie, jeugd- en sportbeleid en het coalitieakkoord. Daarnaast is een participatietraject gestart met kinderen, ouders en ouderen.

De opbrengst is vertaald naar concrete uitgangspunten:

Algemene ambities

- Speeltoestellen zijn veilig.
- Speelplekken zijn schoon en vrij van hondenpoep en zwerfafval.
- Speelplekken voelen sociaal veilig.

Gezondheid en ontwikkeling

- Speelplekken nodigen uit tot bewegen.
- Speelplekken bieden uitdaging en stimuleren de fantasie.
- Speelplekken bevorderen ontmoeting en samenspel.
- Naast sportaccommodaties zijn er openbare sportplekken in de wijk.

Inclusiviteit

- In elke speelbuurt zijn plekken voor verschillende leeftijdsgroepen.
- 70% van de speelaanleidingen is goed bereikbaar (zichtbaar, vindbaar en veilig).
- 50% van de speelaanleidingen is bespeelbaar voor ieder kind, met nadruk op ontmoeten en samen spelen.
- De route naar speelplekken is veilig.

Klimaatadaptatieve inrichting

- Speelplekken zijn groen en bieden schaduw.
- Speelplekken dragen bij aan waterberging en infiltratie bij hevige regenval.
- De inrichting versterkt de biodiversiteit.

Vervanging van speeltoestellen is hiermee geen technische één-op-één-operatie meer. Elke locatie wordt beoordeeld op basis van waarden en in samenhang met de buurt. Participatie speelt daarbij een belangrijke rol. Dit vraagt om maatwerk. Tegelijkertijd moet 30 tot 40 procent van het areaal op termijn worden vervangen. Dat vereist een planmatige aanpak.

Kwaliteit en waarde als uitgangspunt

De gemeente kiest voor getemporeerde vervanging. Door te faseren, projecten te combineren en waar mogelijk tijdelijk te repareren, ontstaat ruimte om kwaliteit toe te voegen. Zo wordt ook voorkomen dat over tien tot vijftien jaar opnieuw een grote vervangingspiek ontstaat. Jaarlijks vernieuwt de gemeente één tot twee centrale speelplekken (wijkniveau) en drie tot vier buurtspeelplekken. Soms gebeurt dit in combinatie met herinrichtingsprojecten in de openbare ruimte, soms als zelfstandig project. ►

Een belangrijke stap was het aanpassen van de budget-systematiek. Voorheen moest het jaarlijkse budget vóór 31 december worden besteed. Niet-bestede middelen vielen terug naar de algemene middelen. In de praktijk leidde dit tot knelpunten. Ontwerp en participatie kosten tijd. Ook weersomstandigheden en levertijden kunnen vertraging veroorzaken. Daarom is het vervangingsbudget losgekoppeld van het exploitatiebudget voor beheer en onderhoud. Niet-bestede middelen worden toegevoegd aan een bestemmingsreserve en kunnen gedurende de daaropvolgende twee jaar alsnog worden ingezet. Dit vergroot de flexibiliteit en maakt het mogelijk projecten beter te koppelen aan andere werkzaamheden.

Bij vaststelling van het beleidskader is het jaarlijkse exploitatiebudget verhoogd met € 50.000. Op basis van een analyse van het bestaande areaal is een meerjarige doorrekening opgesteld waarin fasering en kwaliteitsverbetering zijn meegenomen. Planning en prioritering worden jaarlijks geactualiseerd en besproken met het bestuur. De planning wordt gepubliceerd, zodat inwoners weten waar zij aan toe zijn. Daarnaast hebben we voor de grote speelplekken kredieten in het meerjarig onderhoudsprogramma van de gemeente geborgd.”

De nieuwe aanpak leidt tot speelplekken met meer ruimtelijke kwaliteit en maatschappelijke waarde. Er is ruimte voor participatie en voor integrale afwegingen. Voor beheerders biedt het beleid duidelijke handvatten: waar is tijdelijke reparatie passend, waar is vervanging noodzakelijk en waar is een integrale herinrichting wenselijk?

bewoners komt naar voren dat vernieuwde speelplekken vaker worden gebruikt en langer verblijf stimuleren. De kwaliteit wordt niet alleen technisch, maar ook in gebruik ervaren. Waardengestuurd beheer richt zich daarmee niet alleen op afschrijving en vervanging, maar op het toevoegen van betekenis aan de openbare ruimte.

Cyber Advies ondersteunde de gemeente bij het ontwikkelen van het waardengestuurde speelruimteplan. Daarbij zijn bestaande beleidskaders en opbrengsten uit participatie vertaald naar concrete keuzes voor inrichting en beheer. Spelen is een thema waarbij fysieke inrichting en sociale aspecten samenkomen. In de uitwerking is daarom naast beheer, planning en financiën ook aandacht besteed aan participatie, wijkgerichte aanpak en sociale programmering. Het project laat zien hoe werken vanuit gedeelde waarden richting kan geven aan keuzes in de openbare ruimte.

De participatie is breed opgezet en gecombineerd met het sport- en beweegbeleid. Via scholen zijn fotosafari's georganiseerd. Stakeholders, zoals buurtsportcoaches en sportverenigingen, zijn betrokken via bijeenkomsten. Ook online konden inwoners reageren. Uitgangspunt was dat de gemeente zoveel mogelijk naar de doelgroep toe ging en gesprekken op locatie voerde. ►

Bärbel Böhling - Beleidsadviseur landschap en openbare ruimte bij Gemeente Beverwijk.

[illegible]

Belangrijke aandachtspunten uit het participatietraject:

Veiligheid

- Er is zorg over fysieke en sociale veiligheid, onder meer door verkeerssituaties en overlast.
- Toezicht en het tegengaan van overlast worden genoemd als verbeterpunten.

Onderhoud

- Inwoners benadrukken het belang van schone, goed onderhouden speel- en sportplekken.

Faciliteiten en aanbod

- Er is behoefte aan meer variatie en ruimte voor eigen invulling.
- Wandelen, hardlopen en fietsen zijn populair, maar aantrekkelijke en veilige routes worden gemist.

Reflectie op het proces (gemeente Beverwijk)

De gemeente had vooraf een duidelijke behoefte: een realistisch plan met een solide financiële onderbouwing. Dit maakte gerichte samenwerking mogelijk.

De financiële afdeling is later in het proces aangehaakt. Met de huidige inzichten zou deze vanaf het begin worden betrokken, vanwege de invloed van financiële keuzes op de uitvoerbaarheid.

Voor de toekomst is het belangrijk om beleid, planning en uitvoering jaarlijks op elkaar af te stemmen en intern onder de aandacht te houden. ■

Lessen uit dit praktijkvoorbeeld:

- Denk vanuit waarden in plaats van alleen fysieke voorzieningen.
- Gebruik vervangingsmomenten om maatschappelijke waarde toe te voegen.
- Koppel beheer aan bredere beleidsopgaven en ambities.
- Betrek gebruikers actief in beleidsvorming en uitvoering.
- Zorg voor flexibiliteit in budgetten en planning.
- Spreid investeringen voor een duurzame en planmatige aanpak.

CROW Essit: praktijkvoorbeelden helpen ons verder

CROW Essit is het netwerk waar decentrale overheden, Rijkswaterstaat, uitvoerders en adviesbureaus hun kennis en inzichten met elkaar delen en vertalen naar de dagelijkse beheerpraktijk. Er staan grote maatschappelijke opgaven op de agenda van professionals in de fysieke leefomgeving. We hebben nog lang niet overal een goed antwoord op of een uitgekristalliseerde werkwijze voor. Gelukkig zien we wel heel veel goede voorbeelden en initiatieven, van waaruit we met elkaar kunnen leren en doorontwikkelen.

We publiceren een interviewserie met praktijkvoorbeelden, als vertrekpunt voor het goede gesprek. Zo helpen we elkaar verder in de uitvoering van ons werk.

[Ontdek de mogelijkheden van CROW Essit](#)

Anneloes Voorberg | Cyber Advies
Adviseur / coördinator Beleid & Beheer
anneloes.voorberg@cyber-advies.nl

Bärbel Böhling | Gemeente Beverwijk
Beleidsadviseur inrichting openbare ruimte en landschapsarchitectuur
B.Bohling@beverwijk.nl